

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ Χ. ΚΑΤΙΚΑΣ

Η πλήρης οικονομική ανάκαμψη θα αργήσει να έρθει

Η πανδημία επηρέασε καταλυτικά την πορεία της οικονομίας το 2020. Η επιβολή μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης με στόχο τον περιορισμό της διασποράς του ιού, περιόρισε δραματικά την οικονομική δραστηριότητα, βυθίζοντας την παγκόσμια οικονομία

στη χειρότερη οικονομική κρίση από την εποχή της Μεγάλης Ύφεσης. Μετά το πέρας του πρώτου κύματος της πανδημίας και ένα δραματικό δεύτερο τρίμηνο, υπήρξε αισιοδοξία καθώς παρατηρήθηκε ανάκαμψη στις περισσότερες οικονομίες. Ωστόσο, οι προοπτικές έχουν επιδεινωθεί εκ νέου, καθώς τους τελευταίους μήνες το δεύτερο κύμα της πανδημίας βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη. Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες προβλέψεις του ΟΟΣΑ, η παγκόσμια οικονομία αναμένεται να συρρικνωθεί κατά 4,2% το 2020, με τις ΗΠΑ να καταγράφουν ελαφρώς χαμηλότερη ύφεση (-3,7%), ενώ η Κίνα, έχοντας ξεπεράσει το αρχικό σοκ, αναμένεται να επανέλθει σε θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης (1,8%). Στην Ευρώπη, η ύφεση αναμένεται να είναι βαθύτερη: σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οικονομία της ευρωζώνης θα συρρικνωθεί κατά 7,8%, ενώ στην Ελλάδα, ο αναθεωρημένος προϋπολογισμός προβλέπει συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 10,5%.

Παρά τις δυσμενείς προβλέψεις για το τρέχον έτος, η αισιοδοξία για το νέο έτος έχει ενισχυθεί τις τελευταίες εβδομάδες, καθώς η πρόοδος στο μέτωπο των εμβολίων έχει υπερβεί τις αρχικές προσδοκίες. Η σημαντική, πλέον, πιθανότητα αυξημένης εμβολιαστικής κάλυψης του πληθυσμού το πρώτο εξάμηνο του 2021, προοικονομίζει τη σταδιακή επάνοδο της οικονομίας σε καθεστώς πλήρους λειτουργίας. Οι ελπίδες για ισχυρή ανάκαμψη ενισχύονται περαιτέρω από τις προσδοκίες για νέες κυβερνητικές παρεμβάσεις, καθώς στις ΗΠΑ συμφωνήθηκε νέο πακέτο μέτρων τόνωσης της οικονομίας, ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), η συμφωνία με Πολωνία και Ουγγαρία για το κράτος δικαίου, άνοιξε τον δρόμο για την εκταμίευση των 750 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης. Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης θα έχει τη μορφή επισχορηγήσεων και η Ελλάδα θα είναι από τα πλέον ωφελημένα κράτη - μέλη. Τέλος, η προσδοκώμενη αλλαγή στάσης των ΗΠΑ στη διεθνή πολιτική σκηνή από τη νέα κυβέρνηση Μπάιντεν, αναμένεται να λειτουργήσει επικουρικά, αμβλύνοντας τις εμπορικές διενέξεις.

Υπό αυτές τις συνθήκες, οι προβλέψεις για την ανάπτυξη το 2021 είναι θετικές. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η παγκόσμια οικονομία θα αναπτυχθεί κατά 4,2%, με πρωτοπόρους την Κίνα και την Ινδία, οι οποίες αναμέ-

νεται να συνεχίσουν τον φρενήρη ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης (κοντά στο 8%) που είχαν και πριν από την κρίση. Οι ανεπτυγμένες οικονομίες θα αναπτυχθούν με βραδύτερο ρυθμό, ο οποίος θα διαμορφωθεί στο 3,2% στις ΗΠΑ και 4,2% στη ζώνη του ευρώ. Στην Ελλάδα, η κυβέρνηση αναμένει αύξηση του ΑΕΠ κατά 4,8%.

Οι προβλέψεις αυτές φέρουν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι που απειλούν

να εκτροχιάσουν την οικονομική ανάκαμψη. Πρώτα απ' όλα, η εξέλιξη της ίδιας της πανδημίας. Ο χειμώνας είναι ακόμα μπροστά μας και ο κίνδυνος ενός τρίτου κύματος - υπό την προϋπόθεση ότι το δεύτερο θα τεθεί σύντομα υπό έλεγχο - δεν είναι αμελητέος. Τυχόν καθυστερήσεις στο μέτωπο των εμβολίων θα μπορούσαν να κάνουν τα πράγματα χειρότερα. Έχουν ήδη προκύψει προβλήματα που έχουν οδηγήσει ακόμα και στην εγκα-

REUTERS (S.A. NARD)

Το 2021 αναμένεται να αποκατασταθεί σημαντικό μέρος της ζημίας που άφησε πίσω της η πανδημία. Ωστόσο, η πλήρης ανάκαμψη στα προ κρίσης επίπεδα θα χρειαστεί περυσσότερο χρόνο. Εφόσον οι εξελίξεις στο υγειονομικό πεδίο είναι ικανοποιητικές, ο χειρισμός της μεταβατικής φάσης για την αποφυγή σημαντικών διαταραχών στην οικονομία θα είναι ζωτικής σημασίας.

τάλειμη κάποιων προγραμμάτων ανάπτυξης εμβολίων, ενώ έχουν καταγραφεί και καθυστερήσεις στην παραγωγή του εμβολίου των Pfizer/BioNTech.

Πέρα από τις υγειονομικές, υπάρχουν και σημαντικές οικονομικές προκλήσεις, οι οποίες σχετίζονται με τη μετάβαση στην οικονομία της επόμενης ημέρας. Η κατάργηση μέτρων στήριξης της εργασίας και η απόσυρση χρηματοδοτικών εργαλείων, εάν εφαρμοστούν πρόωρα ή χωρίς επαρκή σχεδιασμό, μπορούν να υπονομεύσουν την ανάκαμψη. Οι αλλαγές που επέφερε η πανδημία σε ορισμένους τομείς θα καταστούν μόνιμες, ενώ κράτη και ιδιωτικοί φορείς θα πρέπει να διαχειριστούν τα αυξημένα επίπεδα χρέους. Ο κίνδυνος μιας ελλειμματικής και άνοσης ανάκαμψης είναι σημαντικός, ιδίως για τις φτωχότερες χώρες, αλλά και εντός της ΕΕ, για τις οικονομίες που φέρουν βάρη από την προηγούμενη κρίση. Τέλος, ένας ακόμα παράγοντας που ενισχύει την αβεβαιότητα στην ΕΕ, είναι η εμπορική της σχέση με το Ηνωμένο Βασίλειο, η οποία παραμένει ακόμη απροσδιόριστη σε μεγάλο βαθμό, παρά την εμπορική συμφωνία που τελικά επιτεύχθηκε στο παρά πέντε..

Εν κατακλείδι, το 2021 αναμένεται να αποκατασταθεί σημαντικό μέρος της ζημίας που άφησε πίσω της η πανδημία. Ωστόσο, η πλήρης ανάκαμψη στα προ κρίσης επίπεδα θα χρειαστεί περισσότερο χρόνο. Εφόσον οι εξελίξεις στο υγειονομικό πεδίο είναι ικανοποιητικές, ο χειρισμός της μεταβατικής φάσης για την αποφυγή σημαντικών διαταραχών στην οικονομία θα είναι ζωτικής σημασίας. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να συνεχίσουν τις παρεμβάσεις τους στην οικονομία, αξιοποιώντας τα πολύ χαμηλά επιτόκια και την έλλειψη πληθωριστικών πιέσεων. Είναι επιτακτική ανάγκη η έξοδος από την κρίση να μην υπονομευθεί από νέα βάρη που θα αυξήσουν περαιτέρω τις οικονομικές ανισότητες τόσο στο εσωτερικό των χωρών, όσο και μεταξύ τους.

Ο Δημήτρης Χ. Κατικός είναι επικεφαλής καθηγητής Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Πολιτικής Οικονομίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και επικεφαλής του Παρατηρητηρίου Ελληνικής & Ευρωπαϊκής Οικονομίας στο ΕΛΙΑΜΕΤ